

Monitorování průběhu závěrečné zkoušky podle jednotného zadání ve šk. r. 2009/2010

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Monitorování průběhu závěrečné
zkoušky podle jednotného zadání
ve šk. r. 2009/2010**

VĚRA VAŠÁKOVÁ a kol.

OBSAH

Úvod

V letech 2005-2008 byl v rámci projektu Kvalita I – Nová závěrečná zkouška řešen vývoj nové koncepce závěrečné zkoušky v oborech středního vzdělání s výučním listem. V souladu s touto koncepcí bylo v průběhu projektu vytvořeno 70 jednotných zadání závěrečné zkoušky (JZZZ) pro obory kategorie H, která byla pilotně ověřována ve vybraných školách. Na základě poznatků z každoročního dotazníkového šetření v rámci zúčastněných škol a monitoringů průběhu závěrečných zkoušek ve školách byly některé dílčí prvky JZZZ dále propracovány z hlediska potřeb odborné přípravy v příslušném oboru. V závěru projektu se podařilo dospět k pozitivnímu stanovisku pilotních škol k realizaci závěrečné zkoušky podle jednotného zadání.

V návaznosti na výše uvedený projekt bylo v dubnu 2009 zahájeno řešení projektu Nová závěrečná zkouška, který směřuje k vytvoření mechanismů umožňujících plošnou realizaci nové závěrečné zkoušky ve všech školách. V rámci tohoto projektu je pilotně ověřován internetový informační systém nové závěrečné zkoušky (IS NZZ), pokračuje ověřování koncepce nové závěrečné zkoušky i další tvorba jednotných zadání. Jedná se jak o inovaci a tvorbu nových témat stávajících JZZZ, tak i tvorbu nových JZZZ pro obory středního vzdělání s výučním listem, zejména pak kategorie E. Zároveň je vytvářena databáze témat JZZZ, která bude využívána při stanovování obsahu jednotných zadání pro jednotlivé obory vzdělání v příslušném školním roce.

Ve školním roce 2008/2009 pilotní školy poprvé získávaly JZZZ pro „své“ obory vzdělání prostřednictvím IS NZZ. Šetření ve školách se v daném období soustředilo na zjištění poznatků z přípravy závěrečné zkoušky podle takto získaných podkladů. Jednalo se zejména o zkušenosti škol se vstupem do systému, hodnocení jeho uživatelského prostředí a posouzení úrovně technického zpracování jednotlivých částí JZZZ. Jedním zdrojem informací byly elektronické dotazníky, které školy vyplnily po ukončení závěrečných zkoušek. Další poznatky vyplynuly z monitorovacích návštěv, které pracovníci NÚOV provedli v červnu 2009 na 55 vybraných školách.

Získané poznatky byly využity v oblasti dalšího vývoje IS NZZ a při úpravách metodiky tvorby JZZZ pro šk. r. 2009/2010. Významně se

uplatnily rovněž při vlastní tvorbě jednotných zadání pro daný školní rok, která již probíhala výhradně prostřednictvím IS NZZ.

Pro školní rok 2009/2010 bylo vytvořeno celkem 98 JZZZ uplatnitelných ve 116 oborech středního vzdělání s výučním listem. Na tvorbě jednotných zadání pracovalo celkem 50 editorů (z toho 26 pracovníků škol, 24 pracovníků NÚOV) a 450 autorů vybraných z řad pracovníků škol. Jednalo se zejména o učitele odborných teoretických předmětů a odborného výcviku.

Jednotná zadání, získaná prostřednictvím IS NZZ, mohly poprvé při závěrečné zkoušce využít všechny školy, které mají ve své vzdělávací nabídce zařazeny příslušné obory vzdělání. Jedná se o další krok v přípravě plošného zavedení nové závěrečné zkoušky v odborných školách. Podle zpětné vazby, poskytnuté školami prostřednictvím informačního systému, se pro využití jednotného zadání alespoň v jednom z vyučovaných oborů rozhodlo více než 80 % škol.

K získání informací o realizaci závěrečné zkoušky podle jednotného zadání a o zkušenostech škol z využíváním IS NZZ byly opět využity dva zdroje: jednak údaje z elektronických dotazníků, které školy vyplnily po ukončení závěrečných zkoušek, jednak poznatky z monitoringů závěrečných zkoušek ve vybraných školách (červen 2010).

Průběh závěrečných zkoušek monitorovali editoři JZZZ. Získané poznatky zaznamenávali za každý obor vzdělání do elektronického dotazníku. Celková informace o realizaci monitoringu a jeho výsledcích je uvedena v následujícím textu.

1. Průběh monitoringu

Závěrečné zkoušky podle jednotného zadání monitorovali editoři JZZZ příslušného oboru vzdělání. Vzhledem k vysokému počtu jednotných zadání a termínům závěrečných zkoušek ve školách bylo stanoveno, že jednotliví editoři musí závazně realizovat ke každému z vytvořených JZZZ jeden monitoring v daném oboru vzdělání. Ovšem ani tak nebylo možné všechna realizovaná jednotná zadání (98) v průběhu jednoho měsíce postihnout. Oproti tomu se však podařilo v pětině oborů vzdělání uskutečnit 2 – 3 monitoringsy vtahující se k jednomu JZZZ.

Editorům bylo doporučeno, aby se při plánování monitoringů závěrečné zkoušky soustředili zejména na nově vytvořená JZZZ. V případě oborů vzdělání, ve kterých již v uplynulém období probíhalo pilotní ověřování JZZZ, pak měli preferovat ty školy, které ve šk. r. 2009/2010 využily jednotné zadání při závěrečné zkoušce poprvé.

Monitorování závěrečné zkoušky se zaměřilo na průběh praktické a ústní zkoušky. Zároveň byly zjišťovány i poznatky škol z realizace písemné zkoušky.

1.1 Monitorované oblasti

Monitoring probíhal v souladu se strukturou dotazníku, který editoři vyplňovali po návštěvě příslušné školy. Sledování průběhu závěrečné zkoušky a rozhovory s vyučujícími/zkoušejícími, příp. dalšími členy zkušební komise, byly zaměřeny na tři základní oblasti, rozčleněné do dílčích obsahových okruhů:

1. Příprava závěrečné zkoušky podle jednotného zadání

Zde byly zjišťovány zkušenosti zejména těch pracovníků škol, kteří přímo pracovali s IS NZZ, tzn. prostřednictvím daného systému připravovali podklady pro konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání v příslušných oborech vzdělání.

- a) Přístup k jednotnému zadání v IS NZZ: Jednalo se o zjištění, jak proběhlo přihlášení školy do systému a získání jednotného zadání. Pokud se v některých krocích vyskytly problémy, pak jaké, a jakým způsobem byly řešeny.

- b) Metodická pomoc: Pracovníci škol byli dotazováni na to, zda při přípravě závěrečné zkoušky využili některé z nabízených možností metodické pomoci (např. účast na metodickém semináři, metodickou příručku Realizace ZZ podle jednotného zadání ve šk. r. 2009/2010, webové stránky projektu, doplňující informace od pracovníků NÚOV apod.). Pokud ano, pak které, jestli byly dostatečné, srozumitelné apod.
- c) Rozhodování o využití JZZZ: Jednalo se o získání poznatku o tom, zda (či do jaké míry) se ke konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání měli možnost vyjádřit vyučující, či zda šlo o direktivní rozhodnutí ředitele školy, příp. vedení školy.
- d) Vliv JZZZ na přípravu závěrečné zkoušky: Zde bylo zjišťováno, jakým způsobem se využití JZZZ ve škole projevilo při přípravě závěrečné zkoušky - zda a čím ji usnadnilo, či naopak zkomplikovalo. Další dotazy se zaměřily na bezpečné zacházení s JZZZ (tj. jak škola zvládla zabezpečení JZZZ před zveřejněním), pokud se zde vyskytly problémy, o jaké se jednalo apod. Další okruh otázek se vztahoval k podkladům k závěrečné zkoušce získaným prostřednictvím IS NZZ: jestli škola využila obě varianty JZZZ – pro učitele i pro žáky, zda obsahovaly všechny potřebné náležitosti, jak proběhl tisk částí JZZZ využitých při závěrečné zkoušce, pokud se někde vyskytly problémy, pak jaké, jak byly řešeny apod.

2. Realizace závěrečné zkoušky podle jednotného zadání

V této části monitoringu editoři přímo sledovali průběh příslušné zkoušky a v rozhovorech s vyučujícími/zkoušejícími, příp. dalšími členy zkušební komise, získávali doplňující informace v souladu s obsahovými okruhy dotazníku.

- a) Organizační zajištění závěrečné zkoušky: Monitorující posuzovali úroveň prostředí dané zkoušky, plynulost jejího průběhu a její personální zabezpečení. V případě praktické zkoušky rovněž sledovali vybavenost příslušných pracovišť, používání pracovních oděvů a ochranných pracovních prostředků žáky a dodržování předpisů BOZP. U ústní zkoušky zjišťovali, zda škola v souladu s doporučením v JZZZ připravila žákům potřebné podklady vztahující se k vylosovanému tématu. K písemné zkoušce se zpětně

dotazovali zejména na technickou úroveň podkladů získaných z IS NZZ.

- b) Časový průběh zkoušky: U monitorované zkoušky editoři sledovali soulad jejího časového průběhu s vyhláškou č. 47/2005 Sb. a s organizačními pokyny stanovenými v JZZZ. Zaznamenávali rovněž způsob losování témat a jejich počet. K písemné zkoušce se dotazovali, jaký časový prostor byl žákům poskytnut pro volbu tématu, a zda škola při tom využila anotace témat.
- c) Způsob hodnocení žáků: Zde editoři zjišťovali, zda a jak byly ve škole využívány hodnoticí nástroje uvedené v jednotném zadání, kdo navrhoval klasifikaci příslušné zkoušky, jestli se v hodnocení projeví názorové rozpory mezi členy zkušební komise, zda měl na hodnocení rovněž podíl odborník z praxe, kdo zásadně ovlivňoval hodnocení apod. Pokud v termínu monitoringu hodnocení dané zkoušky neprobíhalo (to se týkalo zejména praktické zkoušky), dotazovali se na dosavadní zkušenosti školy v této oblasti. K již ukončeným zkouškám zjišťovali potřebné informace v rozhovorech s vyučujícími, příp. dalšími členy zkušební komise.
- d) Úroveň připravenosti žáků: U sledované zkoušky monitorující posuzovali úroveň dosažených odborných vědomostí, dovedností, příp. klíčových kompetencí žáků. Kromě toho zjišťovali názory vyučujících/zkoušejících a dalších členů zkušební komise k připravenosti žáků na ostatní zkoušky. Dotazovali se jich rovněž na to, zda se u žáků projeví rozdíly v přístupu k závěrečné zkoušce podle jednotného zadání ve srovnání s přístupem k dosavadní závěrečné zkoušce (motivace, zájem, odpovědnost).
- e) Komunikace učitelů a žáků: Editoři posuzovali zejména celkovou atmosféru sledované zkoušky, přístup učitelů k žákům, způsob a úroveň poskytování potřebných informací, poskytnutí prostoru pro dotazy žáků (u praktické zkoušky) a pro samostatný projev žáků (u ústní zkoušky).
- f) Nové prvky závěrečné zkoušky: K tomuto okruhu editoři získali poznatky buď přímým pozorováním nebo v rozhovorech s vyučujícími/zkoušejícími a dalšími členy zkušební komise. K otázkám z Obecného přehledu ze světa práce byl zjišťován časový limit na jejich zodpovídání, podíl jejich hodnocení na

celkovém hodnocení zkoušky, posuzován přístup zkoušejících k těmto otázkám a úroveň výkonu žáků. Pokud byla součástí JZZZ samostatná odborná práce, byly zjišťovány termíny jejího zadání a řešení, hodnocena kvalita písemného zpracování a praktického provedení včetně úrovně její prezentace.

3. Názory na jednotné zadání

Tato část monitoringu byla věnována rozhovorům s odborníkem z praxe (pokud byl v daném termínu zkoušce přítomen) a s vyučujícími (zkoušejícími, ředitelem školy, dalšími členy zkušební komise aj.). Rozhovory se soustřeďovaly na obecnější témata, vztahující se k JZZZ jako celku (konkrétní připomínky a doporučení k jednotlivým částem JZZZ příslušného oboru vzdělání školy uváděly v dotazníku vyplňovaném po ukončení závěrečných zkoušek).

- a) U odborníka z praxe byl zjišťován jeho celkový názor na konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání, na kvalitu zpracování JZZZ daného oboru vzdělání a jeho vztah k potřebám praxe, na výkon žáků u závěrečné zkoušky, jejich hodnocení a klasifikaci. Důležitou částí rozhovoru bylo rovněž poukázání na případné problémy a potřebné změny.
- b) Rozhovory se zkoušejícími (vyučujícími) se soustředily zejména na zjištění názorů na přínos JZZZ pro školu a pro žáky (zda využití JZZZ zvýšilo prestiž školy, přispělo k objektivitě hodnocení žáků, k porovnání školy s ostatními školami apod.). Dále byly zjišťovány postoje k realizaci závěrečné zkoušky podle jednotného zadání (kladné či záporné přijetí JZZZ ze strany učitelů a žáků, příp. rodičů, odezva ze strany zřizovatele, projevení zájmu ze strany zaměstnavatelů apod.). Pozornost byla rovněž věnována celkovému zhodnocení JZZZ příslušného oboru vzdělání z hlediska kvality jeho zpracování, časové a obsahové náročnosti témat, přiblížení závěrečné zkoušky potřebám praxe atd.

Na konci dotazníku byl ještě vyčleněn prostor, ve kterém mohli editoři podle svého uvážení uvést další doplňující informace, které při návštěvě školy zjistili nad rámec stanovených okruhů. Jednalo se zejména o zaznamenání problémů, se kterými se setkali a považují je za potřebné v příštím období řešit. Mohli zde rovněž zaznamenat

některé postřehy a názory využitelné při tvorbě JZZZ pro šk. r. 2010/2011, popsat zjištěná pozitiva, negativa apod. Formulář dotazníku je uveden v příloze.

1.2 Realizace monitoringu

V průběhu června 2009 provedli editoři ve školách 82 monitoringů v celkovém rozsahu 403,2 hodin (jeden monitoring průměrně trval cca 5 hod.). V jejich rámci se podařilo získat bezprostřední poznatky o průběhu závěrečné zkoušky podle 64 jednotných zadání příslušných oborů vzdělání, což představuje dvě třetiny JZZZ vytvořených pro školní rok 2009/2010 (ke 14 JZZZ proběhly 2 – 3 monitoringy). Počet monitoringů praktické a ústní zkoušky byl téměř shodný (praktická zkouška – 39, ústní zkouška – 43).

Seznam JZZZ/oborů vzdělání a navštívených škol uvádí následující tabulka:

JZZZ pro obor vzdělání (monitorující)	Škola	Zkouška, která probíhala v termínu monitorin gu
21-52-H/001 Hutník (Mgr. Milan Prskavec)	Soukromá SŠ Třinec - Kanada	praktická
21-53-H/001 Modelář (Ing. Leoš Plíšek)	SŠ technická Žďár nad Sázavou	praktická
	SPŠ strojnická Plzeň	ústní
23-51-H001 Zámečnick (Mgr. Karel Petrůj)	Soukromá SŠ Třinec - Kanada	ústní
23-52-H/001 Nástrojař (Ing. Jiří Mlíka)	ISS technická Vysoké Mýto	ústní
23-55-H/002 Klempíř - strojírenská výroba (Ing. Bohuslav Roll)	ISS technická Vysoké Mýto	praktická
23-55-H/02 Karosář (Ing. Bohuslav Roll)	VOŠ a SPŠ Rychnov nad Kněžnou	praktická

23-56-H/001 Obráběč kovů (Ing. Jaroslav Svoboda)	SŠ technická Žďár nad Sázavou	praktická
23-61-H/01 Autolakýrník (Michal Kirchner)	ISS technická Vysoké Mýto	ústní
23-65-H/001 Mechanik silničních strojů (Ing. Pavol Ondrejko)	SŠ průmyslová strojnická, technická a VOŠ Chrudim	praktická
	SŠ technických oborů Havířov - Šumbark	praktická
23-65-H/009 Strojník - lodní doprava (Ing. Eva Rathouská-Grmelová)	SOŠ dopravní a strojírenská Děčín VI	praktická
23-68-H/001 Automechanik (Václav Poc)	SOŠ a SOU Praha 10	ústní
	SOU Praha 4	ústní
23-69-H/001 Puškař (Mgr. Milan Prskavec)	ISS - COP Brno	praktická
	SŠ - COP technické Uherský Brod	praktická
26-51-H/001 Elektrikář (Mgr. Ondřej Suchý)	ISS technická Mělník	praktická
26-57-H/001 Autoelektrikář (Mgr. Ondřej Suchý)	SPŠ dopravní, a.s. Praha 5	praktická
26-59-H/001 Spojový mechanik (Ing. Jiří Hrešan)	SŠ spojů a informatiky Tábor	ústní
28-52-H/007 Chemik (RNDr. Vlasta Bucharová)	SŠ - COP technickohospodářské Praha 9	ústní
28-57-H/007 Keramik (Ing. Jana Kottová)	SPŠ keramická a sklářská Karlovy Vary	ústní
	SOU Horní Bříza	ústní

28-58-H/005 Sklář (Ing. Jana Kottová)	SPŠ keramická a sklářská Karlovy Vary	ústní
29-53-H/001 Pekař (Ing. Jana Nováčková)	SOU gastronomie a podnikání Praha 9	praktická
29-54-H/004 Cukrovinkář-pečivář- výroba trv. pečiva (Ing. Jana Nováčková)	SŠ Opava	ústní
29-56-H/001 Rezník- uzenář (Ing. Jana Nováčková)	SŠ technická a řemeslná Nový Bydžov	ústní
29-57-H/002 Sladovník- pivovarník (Ing. Jana Nováčková)	SŠ obchodu, služeb a podnikání České Budějovice	ústní
31-58-H/001 Krejčí (Ing. Libuše Burešová)	SOS a SOU Praha 5	ústní
	SOS technická a SOU Louny	ústní
	Waldorfská škola Příbram II	praktická
32-52-H/001 Brašnář (Mgr. Barbora Husová)	SOU obchodní Prostějov	praktická
33-56-H/001 Truhlář (RNDr. Jana Motyková)	SŠ strojní, stavební a dopravní Liberec II	praktická
33-59-H/001 Čalouník (RNDr. Jana Motyková)	ISS technická Vysoké Mýto	ústní
34-52-H/001 Tiskař (Mgr. Gabriela Šumavská)	SOS mediální grafiky a polygrafie Rumburk	ústní
34-53-H/001 Reprodukční grafik (PaedDr. Jiří Cikán)	SOS mediální grafiky a polygrafie Rumburk	ústní
34-57-H 001 Knihař (Mgr. Gabriela Šumavská)	SOS mediální grafiky a polygrafie Rumburk	ústní

36-52-H/001 Instalatér (Ing. Jana Malíková)	SŠ stavební Jihlava	praktická
36-52-H/004 Mechanik plynových zařízení (Ing. Jana Malíková)	SOŠ a SOU stavební Brno - Bosonohy	praktická
36-54-H/001 Kameník (Ing. Michael Stibůrek, Ph.D. Ing. Jindřich Vodička)	Akademie – VOŠ, G a SOŠ uměleckoprůmyslová Světlá nad Sázavou	praktická
	Akademie – VOŠ, G a SOŠ uměleckoprůmyslová Světlá nad Sázavou	ústní
36-56-H/001 Kominík (Pavel Hospodka)	SOŠ stavební a zahradnická Praha 9	ústní
36-57-H/001 Malíř (Ing. Martina Gregorová Ing. Michael Stibůrek, Ph.D.)	SŠ polytechnická Brno	ústní
	SOŠ a SOU Hustopeče	ústní
	SOU Uherský Brod	praktická
36-59-H/001 Podlahář (Ing. Jana Malíková)	SOU Uherský Brod	praktická
36-64-H/001 Tesař (Mgr. Milan Ryl)	SOŠ železniční, stavební a památkové péče a SOU Šumperk	ústní
36-66-H/001 Montér suchých staveb (Pavel Půhoný)	SŠ polytechnická Brno	ústní
36-67-H/001 Zedník (Jan Studýnka Ing. Michael Stibůrek, Ph.D.)	SOŠ a SOU – MŠP Letovice	praktická
	SOU stavební Brno - Bosonohy	ústní
37-51-H/001 Manipulant poštovního provozu a přepravy (Ing. Lukáš Hula)	SOŠ a SOU informatiky a spojů Brno	ústní
37-52-H/001 Železničář (Ing. Eva Rathouská- Grmelová)	ISS České Velenice	praktická

41-51-H/008 Krajinář (Ing. Karel Opočenský)	SOU Uherský Brod	ústní
41-51-H/011 Farmář (Ing. Zděnka Szebestová)	SŠ sociální péče a služeb Zábřeh	ústní
	OA, SOŠ gastronomie a SOU Chomutov středisko SOŠ Údlice	ústní
41-52-H/001 Zahradník (Ing. Karel Opočenský, CSc.)	SOU Liběchov	praktická
	SŠ sociální péče a služeb Zábřeh	ústní
41-53-H/002 Rybář (Ing. Karel Vávře)	SŠ lesnická a rybářská Bzenec	praktická
41-53-H/008 Jezdec a ošetřovatel dostihových koní (Ing. Zděnka Szebestová)	Střední škola dostihového sportu a jezdeckví Praha 5 - Velká Chuchle	praktická
41-54-H/002 Kovář a podkovář (Zdeněk Vítek)	SOU zemědělské Loštice	praktická
41-55-H/003 Opravář zemědělských strojů (Ing. Václav Hejda)	SOŠ a SOU Podbořany	ústní
41-56-H/001 Mechanizátor lesní výroby (Ing. Jaromír Hout)	SŠ hospodářská a lesnická Frýdlant	ústní
41-57-H/001 Zpracovatel dřeva (Ing. Libor Štorm)	SŠ hospodářská a lesnická Frýdlant	ústní
53-41-H/002 Ošetřovatel (Mgr. Jana Kratochvílová)	SZŠ Evangelické Akademie Brno - Líšeň	ústní
65-52-H/001 Kuchař (Ing. Taťána Vencovská)	Hotelová škola Plzeň	praktická

65-53-H/001 Číšník - servírka (Ing. Taťána Vencovská)	Hotelová škola Plzeň	praktická
66-51-H/004 Prodavač - smíšené zboží (Ing. Hana Hušáková)	SOU obchodní Belgická 29, Praha 2	ústní
66-51-H/007 Prodavač - motorová vozidla (Ing. Hana Hušáková)	SOU obchodní Praha 2	praktická
	SOU obchodní Praha 2	ústní
66-51-H/018 Prodavač - květiny (Ing. Hana Hušáková)	SOU gastronomie a podnikání Praha 9	praktická
66-52-H/001 Aranžér (RNDr. Zuzana Dvořáková, Ph.D.)	SŠ obchodu a gastronomie PRAKTIK, s.r.o. Olomouc	ústní
	SŠ služeb, obchodu a gastronomie Hradec Králové	praktická
69-51-H/001 Kadeřník (PaedDr. Věra Němcová)	Soukromé SOU kadeřnické Praha 2	ústní
	SŠ řemesel a služeb Strakonice	ústní
82-51-H/001 Umělecký kovář a zámečnický (PhDr. Věra Vašáková)	Waldorfská škola Příbram	praktická
82-51-H/003 Zlatník a klenotník (Mgr. Blanka Vážná)	SOŠ služeb/SPV Solunka Praha 9	praktická
82-51-H/006 Umělecký truhlář (Ing. Jana Porvichová, Ph.D.)	SOŠ a SOU nábytkářské Rosice	praktická
	SŠ stavební Jihlava	praktická
82-51-H/009 Umělecký keramik (PhDr. Věra Vašáková)	Akademie - VOŠ, G a SOŠ uměleckoprůmyslová Světlá nad Sázavou	praktická

82-51-H/011 Vlášenkář s maskér (PaedDr. Věra Němcová)	SOŠ uměleckořemeslná, s.r.o. Praha 9	praktická
82-51-H/012 Umělecký rytec (Mgr. Blanka Vážná)	SOU služeb Praha 9	ústní
	SOU služeb / SPV zlatnické a rytecké Praha 9	praktická

2. Shrnutí výsledků monitoringu

2.1 Příprava závěrečné zkoušky podle jednotného zadání

Přístup k jednotnému zadání v IS NZZ

V naprosté většině škol monitorující nezjistili žádné problémy s přihlášením do systému. Bez jakýchkoliv komplikací zde rovněž proběhlo získání jednotného zadání prostřednictvím daného systému.

Problémy se vstupem do systému se projevily pouze ojediněle. Jednalo se např. o chybný postup při přihlašování, ztráta přidělených přístupových údajů, nebo problémy se získáním PC testu či technické dokumentace z elektronické úschovny. Příslušné školy v těchto případech využily poskytnuté kontakty na pracovníky NÚOV, od nichž získaly potřebné instrukce. Vzájemná komunikace probíhala elektronickou poštou nebo telefonicky, takže bylo možné vše řešit operativně a další práce škol se systémem již proběhla standardně.

Metodická pomoc

Pro přípravu závěrečné zkoušky podle jednotného zadání poskytoval NÚOV školám různé druhy metodické pomoci. K JZZZ příslušných oborů vzdělání byly pro zástupce škol organizovány metodické semináře, všechny školy měly k dispozici metodickou příručku Realizace závěrečné zkoušky podle jednotného zadání ve šk. r. 2009/2010 a průběžně aktualizované webové stránky projektu. Pokud potřebovaly získat ještě některé další doplňující informace, mohly se přímo obracet na jednotlivé pracovníky NÚOV (elektronicky, telefonicky).

Při monitoringu bylo zjištěno, že všechny z nabízených možností využilo 24 škol (29 %). Informace z metodických seminářů a metodické příručky byly při přípravě závěrečné zkoušky uplatněny ve 20 školách (24 %). Dalších 15 škol (18 %) využívalo metodickou příručku v kombinaci s webovými stránkami projektu. Využití pouze jednoho zdroje informací považovalo za postačující 8 škol (10 %), z nichž 5 pracovalo s metodickou příručkou a 3 školy využívaly webové stránky projektu.

Žádnou metodickou pomoc nepotřebovalo 15 škol (18 %). V tomto případě se jednalo zejména o školy, které se v uplynulém období

účastnily pilotního ověřování JZZZ a v této oblasti již měly zkušenosti. Podle vyjádření některých z této skupiny škol byly pro přípravu závěrečné zkoušky zcela postačující informace obsažené v JZZZ.

Všechny školy, které využily metodickou pomoc, se shodly na tom, že poskytnuté informace byly zcela dostatečné a srozumitelné. Některé z nich navíc uvedly svůj názor na webové stránky projektu, které hodnotily jako velmi přehledné a dobře uspořádané.

Rozhodování o využití JZZZ

O využití jednotného zadání při závěrečné zkoušce v jednotlivých oborech vzdělání nejčastěji rozhodovalo vedení školy, příp. ředitel/ka školy po poradě s vedením. Tento postup byl uplatněn ve 32 navštívených školách (39 %). Ve 28 školách (34 %) se na tomto rozhodnutí podílelo vedení školy ve spolupráci s vybranými vyučujícími. Jednalo se o učitele teoretických odborných předmětů a odborného výcviku.

V 10 školách (12 %) monitorující zjistili, že konečné rozhodnutí o uplatnění JZZZ vyplynulo z široké diskuze v rámci školy, do které její vedení zapojilo jak pedagogickou radu, tak i metodickou komisi/předmětovou komisi i učitele odborných předmětů. Kladné rozhodnutí pak vycházelo ze souhlasných stanovisek všech účastníků jednání. Jednalo se zejména o školy, které JZZZ využily ve šk. r. 2009/2010 poprvé. Ve dvou školách (2 %) rozhodlo o využití jednotného zadání vedení školy na základě projednání s radou školy.

V případě 10 škol (12 %) bylo konstatováno, že využití jednotného zadání při závěrečné zkoušce zde bylo všemi pedagogickými pracovníky považováno za samozřejmé, takže žádné interní jednání k této problematice nebylo potřebné. Podle údajů monitorujících se jednalo o školy, které s uplatněním JZZZ v některém z vyučovaných oborů vzdělání již opakovaně získaly kladné zkušenosti.

Vliv JZZZ na přípravu závěrečné zkoušky

Podle názoru většiny škol (78 škol, tj. 95 %) jednotné zadání jednoznačně usnadnilo celkovou přípravu závěrečné zkoušky. Usnadnění přípravy závěrečné zkoušky školy spatřovaly zejména v tom, že jim jsou poskytována propracovaná témata jednotlivých zkoušek, srovnatelná z hlediska náročnosti, včetně jednotných kritérií a pravidel hodnocení. Rovněž uváděly, že JZZZ přispívá k opuštění zaběhnutých stereotypů při stanovování obsahu závěrečné zkoušky, které mnohdy plně nerespektovaly podstatu oboru. V případě

opakovaně využívaných JZZZ byl zmíněn výrazný posun v kvalitě formálního a technického zpracování oproti předcházejícímu období.

Ve třech školách zaznamenali monitorující v této souvislosti neutrální názor, podle něhož jednotné zadání nijak přípravu závěrečné zkoušky neovlivnilo. V jedné škole pak bylo zjištěno, že jí jednotné zadání přípravu závěrečné zkoušky spíše zkomplikovalo. Jednalo se o JZZZ oboru vzdělání podlahář, kde vyučující poukázali na značnou prostorovou a materiálovou náročnost zadání zejména praktické zkoušky. Ovšem rovněž uvedli, že témata, uplatnitelná v podmínkách školy, bylo možné z jednotného zadání vybrat.

Všechny monitorované školy sdělily, že zabezpečení JZZZ před zveřejněním zvládly zcela bez problémů. Pokud monitorující k této problematice uvedli podrobnější údaje, pak z nich vyplývá, že vstup do informačního systému byl ve většině případů umožněn pouze jedné osobě, a to buď řediteli školy nebo jím pověřenému pracovníkovi. V některých školách obdrželo přístupové heslo více osob. Jednalo se zejména o ředitele školy a jeho zástupce pro teoretické a praktické vyučování, příp. o ředitele školy a předsedy předmětových komisí. Pokud do informačního systému vstupovalo více pracovníků školy, byli ředitelem zavázáni mlčenlivostí, kterou obvykle potvrdili podpisem. Pracovníci škol, kteří byli odpovědní za přípravu jednotlivých zkoušek (písemné, praktické, ústní), obdrželi zpravidla proti podpisu vytištěné podklady k příslušné zkoušce a byli náležitě poučeni o nutnosti zachování zkušebního tajemství. Veškerá manipulace s podklady k závěrečné zkoušce byla průběžně sledována a kontrolována buď přímo ředitelem školy nebo jím určeným pracovníkem.

Z monitoringu dále vyplynulo, že obě varianty JZZZ (tj. variantu pro učitele a variantu pro žáka) využilo při přípravě závěrečné zkoušky 69 škol (84 %). Pouze s variantou pro učitele pracovalo 7 škol (8,6 %), s variantou pro žáky pak zbývajících 6 škol (7,4 %). Podle vyjádření respondentů obsahovaly obě varianty JZZZ všech oborů vzdělání veškeré potřebné náležitosti.

Při tisku částí JZZZ využitých při závěrečné zkoušce se v žádné škole neobjevily problémy. V této souvislosti však 11 škol (13 %) považovalo za problém materiálovou náročnost tisku, a to zejména témat písemné zkoušky (ze 3 témat stanovených ředitelem školy žák jedno téma volí). Další 5 škol (6 %) doporučilo, aby JZZZ obsahovalo pro potřeby zkušební komise samostatný oddíl se seznamem témat ústní zkoušky.

Ve třech školách monitorující shledali, že při přípravě podkladů k závěrečné zkoušce byla do určité míry modifikována témata praktické zkoušky (JZZZ oborů hutník, prodavač – motorová vozidla, prodavač - květiny). Přitom příslušné školy hodnotily využití jednotného zadání v přípravné fázi závěrečné zkoušky po všech stránkách pozitivně a nepoukázaly na žádné problémy.

U jednotného zadání oboru vzdělání hutník bylo zjištěno, že s ohledem na specifika zaměření profesní přípravy (těžké hutní provozy – vysoká pec a válcovací trať těžkých polotovarů) nebylo možné při praktické zkoušce provádět všechny činnosti související s plněním úkolů stanovených v jednotlivých tématech. Tato zkouška totiž probíhala přímo v provozech Třineckých železáren. Vzhledem k extrémním podmínkám jednotlivých pracovišť mohli žáci z důvodů BOZP v řadě případů pouze popisovat sledovaný proces, příp. odpovídat na doplňující otázky. Tímto způsobem však v daném prostředí probíhala praktická zkouška i v dřívějším období, kdy škola JZZZ nevyžívala.

U jednotného zadání oboru vzdělání prodavač – motorová vozidla došlo k určitému obsahovému rozšíření některých úkolů v rámci témat praktické zkoušky na základě požadavků sociálního partnera dané školy. Jednalo se úpravy, směřující zejména k posílení důrazu na prokázání dovedností nezbytných pro úspěšný prodej – tj. v přístupu k zákazníkovi, ve vzájemné komunikaci, ve způsobu prezentace nabízeného výrobku, v poskytování potřebných informací apod.

V případě JZZZ prodavač – květiny škola rovněž modifikovala některé úkoly v rámci témat převážně v oblasti použitých materiálů a druhů vazeb. Jednalo se o úpravy, které provedla na základě rozhodnutí předmětové komise schváleném ředitelkou školy.

2.2 Realizace závěrečné zkoušky podle jednotného zadání

Jak již bylo výše uvedeno, monitoring ve školách proběhl v termínech praktické a ústní zkoušky. Průběh praktické zkoušky byl monitorován ve 39 školách (47,5 %), ústní zkoušky ve 43 školách (52,5 %). V příslušných souvislostech byly zjišťovány i poznatky škol z realizace zkoušek, které již žáci vykonali. Informace k průběhu písemné zkoušky bylo možné získat ve všech školách, při monitoringu ústní

zkoušky bylo možné zjistit poznatky navštívených škol z průběhu praktické zkoušky.

Organizační zajištění závěrečné zkoušky ze strany školy

Z údajů uvedených monitorujícími vyplynulo, že odpovídající podmínky pro průběh závěrečné zkoušky se podařilo zabezpečit všem školám. Organizační problémy nebyly shledány u žádné ze sledovaných zkoušek; rovněž informace poskytnuté školami ke zkouškám, které se konaly mimo termíny monitoringů, potvrzují jejich bezproblémové zajištění.

Na základě zaznamenaných poznatků z monitoringu, příp. informací získaných ve školách, lze konstatovat, že praktická zkouška obsáhla v podstatě všechny typy prostředí, ve kterých ji lze realizovat. Ve většině škol (76 %) se konala ve školních dílnách, příp. dalších školních prostorech určených pro výuku odborného výcviku, nebo na smluvních pracovištích ve firmách (např. kovárna, zlatnická dílna apod.). V některých školách byly při řešení témat využity jak odborné učebny školy, tak i reálné prostředí (např. v oborech vzdělání rybář, železničář). V neposlední řadě probíhala praktická zkouška pouze v reálném prostředí (např. v oborech zedník, kuchař, číšník-servírka).

Přes rozmanitost prostředí konání praktické zkoušky nebyly mezi jednotlivými školami zaznamenány rozdíly v jejím organizačním zajištění. Připravenost pracovišť (materiál, nářadí, nástroje, stroje a zařízení, pracovní pomůcky apod.) podle uvedených údajů plně odpovídala potřebám JZZZ a zabezpečovala plynulý průběh zkoušky. Žáci byli vybaveni vhodným pracovním oděvem, obuví a ochrannými pracovními prostředky. Pedagogický dozor byl zajištěn po celou dobu trvání zkoušek převážně učiteli odborného výcviku, v průběhu zkoušky bylo sledováno dodržování předpisů BOZP, které je v řadě oborů vzdělání rovněž součástí hodnocení.

Podle zaznamenaných údajů se ústní zkouška konala vždy v budovách škol, zejména pak v učebnách všeobecně vzdělávacích nebo odborných předmětů. Z monitoringů vyplývá, že ve všech školách byly příslušné postupy pečlivě připraveny a zkouška probíhala ve slavnostním a důstojném prostředí. Pokud to umožňoval charakter oboru vzdělání, byly v učebnách rovněž vystaveny výsledky praktické zkoušky jednotlivých žáků. U oborů vzdělání, v nichž součástí JZZZ tvořila samostatná odborná práce (SOP), byly vystaveny i svázané výtisky SOP jednotlivých žáků.

Ve většině škol byli v době monitoringu ústní zkoušky přítomni všichni členové zkušební komise, pouze výjimečně byla zaznamenána neúčast odborníka z praxe. Často zkoušku sledovali rovněž ředitelé škol a další vyučující.

Pouze v případě dvou škol monitorující uvedli, že pro žáky nebyly připraveny podkladové materiály, resp. škola měla jejich přípravě věnovat větší pozornost. Jinak byla zmiňována např. schémata strojních zařízení, tabulky, výkresy, obrázky, modely, vzorky materiálů, surovin apod., které měli žáci jednotlivých oborů vzdělání při zkoušce k dispozici. Výběr a kvalita připravených podkladů byla u řady škol hodnocena jako nadstandardní

Ve všech školách byl průběh ústní zkoušky označen jako plynulý, bez rušivých faktorů. Pro členy zkušebních komisí byla připravena veškerá potřebná dokumentace.

K organizaci písemné zkoušky byly ve školách zjišťovány zejména názory na technickou úroveň připravených materiálů. Podle vyjádření všech škol byly všechny podklady zpracovány v potřebné kvalitě.

Časový průběh zkoušky

Pro praktickou zkoušku bylo v nadpoloviční většině škol (65 %) stanoveno jedno téma. O jeho výběru z JZZZ ředitel školy obvykle rozhodl na základě porady s předmětovou komisí. V ostatních školách bylo pro danou zkoušku stanoveno více témat, ze kterých žáci losovali. Nejčastěji (32 % škol) byla z JZZZ vybrána 3 témata, v některých školách žáci losovali ze dvou, ojediněle ze 4 či 8 témat, v jedné škole pak z 11 témat praktické zkoušky. Losování probíhalo standardními způsoby – lístky nebo žetony s čísly příslušných témat byly buď rozloženy na stole nebo umístěny hromadně v různých typech schránek.

Časový limit praktické zkoušky byl až na jednu výjimku ve všech školách dodržen. V jedné škole (obor umělecký kovář a zámečnický) neodpovídala délka konání této zkoušky délce stanovené v JZZZ (místo stanovených 4 týdnů trvala 2 týdny). Rozpor s organizačními pokyny v JZZZ byl způsoben tím, že na začátku šk. r. 2009/2010 daná škola neuvažovala o využití jednotného zadání v tomto oboru vzdělání, takže v organizaci školního roku vyčlenila pro praktickou zkoušku stejnou dobu, jako v předcházejících letech. Po účasti na metodickém semináři však vyučující navrhli, aby závěrečná zkouška probíhala podle jednotného zadání. JZZZ bylo plně využito při

písemné a ústní zkoušce, v případě praktické zkoušky je z časových důvodů bylo možné využít pouze částečně.

Zadané úkoly stačili žáci ve všech školách žáci vyřešit ve stanoveném časovém limitu. Dvě školy předložily ke zvážení návrh na zkrácení délky trvání praktické zkoušky ze 3 dnů na 2 dny (jednalo se o JZZZ oborů vzdělání kuchař a číšník – servírka). Žádná ze sledovaných škol nevyužila možnosti zařadit do praktické zkoušky školní část, zaměřenou na specifika její odborné přípravy. Pokud se vyučující k této otázce vyjádřili, pak uvedli, že jednotné zadání zcela postihovalo potřeby jejich školy a nebylo je třeba žádným specifickým obsahovým okruhem doplňovat.

Pro ústní zkoušku většina škol (96 %) předložila žákům k losování 25 až 30 témat. Celkové počty předložených témat byly v rámci sledovaných škol rozloženy poměrně rovnoměrně (tzn. řádově polovina škol využila 25 témat, polovina 30). Pouze tři školy vybraly z JZZZ pro ústní zkoušku jiný počet témat (26 a 28).

Čas stanovený na přípravu žáka a na samotnou zkoušku byl ve všech monitorovaných školách dodržen. Monitorující v této souvislosti často uvedli, že pro zkoušení byl využit maximální časový limit stanovený platným právním předpisem.

Při monitorování průběhu praktické i ústní zkoušky bylo shledáno (až na jednu výše uvedenou výjimku) plné respektování organizačních pokynů stanovených v JZZZ. Všichni monitorující rovněž konstatovali soulad s vyhláškou č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem.

Z informací, zjištěných ve školách k písemné zkoušce, vyplynulo, že na volbu tématu bylo žákům poskytnuto zpravidla 15-20 minut, přičemž anotace obsáhlejších témat byly využity v případě 8 škol.

Způsob hodnocení žáků

Při monitoringu praktické zkoušky probíhalo konečné hodnocení jednotlivých žáků pouze ve 4 školách. Monitorující byli převážně přítomni v průběhu zkoušky, takže sledovali průběžné hodnocení žáků. Potřebné údaje k této oblasti byly rovněž získány v rozhovorech se členy zkušební komise v termínech monitoringu ústní zkoušky.

Ve všech případech bylo shledáno, že hodnocení praktické zkoušky probíhalo plně v souladu s pokyny uvedenými v JZZZ, tzn. podle stanovených pravidel a kritérií; k záznamu bodového ohodnocení

dílčích a celkových výsledků zkoušky byly využívány doporučené hodnotící tabulky.

Návrhy klasifikace předkládali zejména učitelé odborného výcviku, vedoucí učitelé odborného výcviku, příp. zástupce ředitele pro praktické vyučování. Jejich názor měl při projednávání celkového hodnocení jednotlivých žáků rozhodující váhu. Výsledná klasifikace vždy vyplynula z dosažené dohody mezi všemi členy zkušební komise, žádné výraznější rozpory nebyly zaznamenány.

Pokud byl při zkoušce přítomen odborník z praxe, pak do samotného průběhu zkoušky obvykle nevstupoval, s vyučujícími však zpravidla probíral úroveň praktických dovedností jednotlivých žáků, příp. se vyjadřoval k dílčím výsledkům jejich práce. Pouze v jedné škole (obor klempíř – strojírenská výroba) se projevil určitý rozpor v názorech na klasifikaci žáků - odborník z praxe zde navrhoval nadpoloviční většině žáků o stupeň lepší známku než ostatní členové zkušební komise. Po prodiskutování předložených návrhů však bylo bez problémů dosaženo vzájemné shody.

V průběhu monitoringu praktické zkoušky byl pouze v jednom případě zaznamenán námět na drobnou úpravu pravidel a kritérií hodnocení uvedených v JZZZ (obor vzdělání karosář).

Na základě údajů z monitoringu ústní zkoušky lze obecně konstatovat, že nejvýznamnější roli při zkoušení a také při hodnocení žáků zaujímali vyučující příslušných odborných předmětů (zkoušející učitelé). Tato pozice vyplývá zřejmě z toho, že žáky většinou dobře znají a mohou do svých názorů na hodnocení aktuálních výkonů promítnout i své dlouhodobé zkušenosti se studijními výsledky jednotlivců.

Jestliže se mezi školami projeví rozdíly v postupech hodnocení, spočívaly pouze v tom, zda hodnocení probíhalo až na závěr zkoušení skupiny žáků, či zda bylo realizováno ihned po vyzkoušení příslušného žáka.

Pokud se mezi školami objevily rozdílnosti v samotném provádění hodnocení, pak v některých případech navrhovali známku jednotliví členové zkušební komise, v jiných zkoušející učitelé, příp. zkoušející učitelé a předseda zkušební komise.

Rovněž lze uvést obecnou shodu mezi názory členů zkušební komise při projednávání výsledné klasifikace ústní zkoušky. Pokud se rozdíly

výjimečně vyskytly, nebyly podstatné, a komise bez problémů dospěla ke konsensu.

Odborníci z praxe byli přítomni při ústní zkoušce ve většině škol. K hodnocení aktivně přispívali sdělováním svých názorů na výkony jednotlivých žáků, žádným monitorujícím však nebyl zaznamenán jejich zásadní nesoulad s ostatními členy zkušební komise a snaha o přímé zásahy do návrhů výsledné klasifikace.

Z vyjádření škol k hodnocení písemné zkoušky vyplynulo, že ve všech případech byly plně využity hodnotící nástroje uvedené v JZZZ. V řadě škol monitorující zaznamenali ze strany členů zkušební komise velmi kladné hodnocení kvality zpracování těchto podkladů. Rozhodující váhu při projednávání výsledné klasifikace jednotlivých žáků měl ve všech školách návrh příslušného vyučujícího.

Úroveň připravenosti žáků

Odborné dovednosti a vědomosti žáků prokazované při praktické zkoušce monitorující obecně hodnotili pozitivně, a to jako průměrné, v řadě případů i nadprůměrné.

Pokud byly shledány některé rozdíly, pak nikoliv mezi obory vzdělání, příp. školami, ale mezi jednotlivými žáky, vyplývající zejména z jejich vzdělávacích předpokladů a odpovídající výsledkům dosahovaným v průběhu studia. Tyto rozdíly se pak podle vyjádření vyučujících projevují i v zájmu o studovaný obor a motivaci ke vzdělávání. Jako významný motivační faktor byly rovněž označovány možnosti budoucího uplatnění absolventů daného oboru vzdělání na regionálním trhu práce.

Úroveň praktických dovedností byla vesměs označována jako výrazně převyšující nad úrovní dovedností komunikativních. Samostatné vyjadřování a způsob prezentace vlastní práce představoval pro většinu žáků určitý problém. Přístup žáků ke zkoušce byl však celkově označován jako odpovědný, zmiňována byla jejich samostatnost a snaha o dosažení dobrých výsledků. V řadě škol vyučující sdělili, že konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání pozitivně ovlivnilo přípravu žáků na zkoušku, kterou vnímají vážněji než doposud.

Ve všech školách žáci vyřešili dané téma praktické zkoušky ve stanoveném čase, žádné problémy s rozsahem a srozumitelností formulací jednotlivých úkolů nebyly zaznamenány.

Výkony žáků u ústní zkoušky byly podle názoru monitorujících rozdílné (od slabšího průměru po nadprůměrné), a to bez ohledu na obor vzdělání či školu. Celkově byly zmiňovány nižší vyjadřovací schopnosti žáků; i když byl v jednotlivých školách zaznamenán u řady žáků souvislý samostatný projev, v převažující míře se vyskytovalo spíše stručné zodpovídání doplňujících a návodných otázek.

Ovšem v některých oborech vzdělání (např. sladovník – pivovarník, reprodukční grafik, malíř) monitorující označili úroveň připravenosti žáků za překvapivě vysokou. Podle jejich vyjádření zde žáci projevovali nadstandardní odborné vědomosti i komunikativní dovednosti.

Celkově lze konstatovat, že žáci se ke zkoušce připravovali odpovědně a snažili se dosáhnout dobrého výsledku.

V žádné z monitorovaných škol nebylo zjištěno, že by témata jednotného zadání ústní zkoušky v příslušném oboru vzdělání byla žákům nesrozumitelná a vyžadovala další vysvětlení.

Komunikace učitele a žáků

Z údajů monitorujících vyplynulo, že praktická zkouška ve všech školách probíhala v klidné a příjemné atmosféře. Žáci až na ojedinělé výjimky pracovali samostatně a soustředěně, bez zbytečné nervozity. Bylo zřejmé, že je příslušní vyučující předem seznámili s organizací zkoušky i s materiálním a technickým vybavením pracoviště. Učitelé byli vůči žákům vstřícní, průběžně sledovali jejich práci a kontrovali její kvalitu. V případě potřeby kladli doplňující otázky, které žáky usměrnily ke správnému rozhodnutí v dalším postupu práce. V průběhu plnění zadaných úkolů se žáci obraceli na vyučující s dotazy velmi zřídka; pokud se však tato situace vyskytla, byl jim věnován náležitý prostor.

Rovněž při monitoringu ústní zkoušky byla ve všech školách zaznamenána přátelská a vstřícná atmosféra. Členové zkušební komise a zkoušející dokázali vhodným způsobem zklidnit žáky, u kterých se projevovala zvýšená tréma. Průběh zkoušky byl plynulý a vypočídal o vzájemné důvěře mezi učiteli a žáky.

Pro samostatný projev žáků byl poskytován náležitý prostor, který zkoušející v případě potřeby podporovali kladením doplňujících, upřesňujících či návodných otázek. Ke snadnějšímu vybavení potřebných vědomostí zkoušející využívali připravené podkladové

materiály, praktické příklady, příp. zkušenosti žáků z odborného výcviku.

Nové prvky závěrečné zkoušky

a) Obecný přehled ze světa práce

S výjimkou jedné školy (obor autoelektrikář) byl blok otázek z Obecného přehledu ze světa práce součástí ústní zkoušky. Doporučený časový limit na jejich zodpovídání byl ve všech případech dodržen.

Monitorující shodně uvedli, že hodnocení otázek ze světa práce se nijak výrazně nepromítalo do celkového hodnocení žáka z dané zkoušky. Pokud ano, pak se jednalo o ojedinělé případy, kdy v případě váhání členů zkušební komise mezi dvěma klasifikačními stupni byl zvážen dobrý výkon žáka v této části ústní zkoušky a ovlivnil jeho klasifikaci směrem k lepšímu výsledku.

Celkově bylo zjištěno, že otázky ze světa práce nečinily žákům problémy. Zkoušející uplatňovali k jejich zodpovídání praktický přístup, zkoušení mělo spíše formu dialogu, ve kterém žáci měli možnost využívat vlastní zkušenosti a vyjadřovat svoje názory.

Na základě získaných poznatků lze uvést, že oproti minulému období školy již pojmají přípravu žáků v této oblasti komplexně, nikoliv jako tříšť dílčích vědomostí z jednotlivých vyučovacích předmětů, a věnují pozornost aktuálnímu dění ve společenské a pracovní sféře.

Pozitivní bylo rovněž zjištění, že až na jednu výjimku žádná z monitorovaných škol neprezentovala výhrady k zařazení tohoto nového prvku do závěrečné zkoušky, ani připomínky k formulaci jednotlivých otázek. Naopak byly zaznamenány výrazně kladné odezvy z hlediska jejich přínosu pro žáky.

Opačné stanovisko zaujala jedna škola (obor vzdělání aranžér). Podle názoru vyučujících by bylo vhodnější namísto otázek ze světa práce zařadit do témat ústní zkoušky další odbornou otázku. Ovšem další škola, ve které probíhal monitoring závěrečné zkoušky v tomto oboru, označila orientaci žáků v oblasti světa práce za velice důležitou a zařazení příslušných otázek do JZZZ jednoznačně podpořila.

b) Samostatná odborná práce

Samostatná odborná práce (SOP) byla při závěrečné zkoušce využita ve třech monitorovaných školách, a to v rámci praktické zkoušky v oborech vzdělání kuchař, číšník – servírka a kadeřník. V souladu s JZZZ zde žáci realizovali úkol z této práce a SOP prezentovali a obhajovali před zkušební komisí.

Ve sledovaných školách již byla SOP při závěrečné zkoušce využívána opakovaně. Témata žáci losovali v únoru, na jejich vypracování jim byl poskytnut prostor do 30. dubna. Vzhledem ke zkušenostem škol v této oblasti se nikde nevyskytly žádné problémy, všichni žáci odevzdali práce ve stanoveném termínu, v požadovaném rozsahu a formální úpravě. Rovněž zvládli i praktické provedení úkolu ze SOP.

Úroveň písemného zpracování SOP, její prezentace a obhajoby včetně výsledků praktického řešení byla celkově hodnocena kladně - u některých žáků jako standardní, u některých jako nadprůměrná. Podle názorů vyučujících představuje zařazení tohoto prvku do závěrečné zkoušky významný přínos pro žáky, a to jak z hlediska prokázání klíčových kompetencí (zejména kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi, kompetence komunikativní, kompetence k řešení problémů), tak kompetencí odborných.

2.3 Názory na jednotné zadání

Při návštěvách škol si monitorující vyčlenili určitý časový prostor na rozhovory s odborníkem z praxe a s vyučujícími (zkoušejícími, dalšími členy zkušební komise, ředitelem školy aj.), ve kterých se zaměřili na získání obecnějších názorů na JZZZ jako celek. Konkrétní připomínky a doporučení k jednotlivým částem JZZZ příslušných oborů vzdělání školy totiž uváděly v dotazníku, který vyplnily po ukončení závěrečných zkoušek.

Názory odborníka z praxe

Všichni odborníci z praxe hodnotili konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání jednoznačně pozitivně. Názorová shoda se rovněž projevila v kladném hodnocení kvality zpracování JZZZ příslušných oborů vzdělání. Témata jednotlivých zkoušek byla označena za

obsahově a časově přiměřená požadavkům závěrečné zkoušky a odpovídající potřebám praxe.

Pokud se odborníci z praxe vyjadřovali k výkonům žáků a k jejich klasifikaci, pak je hodnotili jako odpovídající jejich rozdílným studijním předpokladům, zájmu o obor a s ním související motivací ke vzdělávání. Za výrazný přínos JZZZ považovali zvýšení objektivitu hodnocení žáků v příslušném oboru vzdělání v rámci jednotlivých škol. Často poukazovali na úbytky žáků v učebních oborech a na problémy, které se v této souvislosti projevují v praxi.

V ojedinělých případech odborník z praxe konstatoval vysokou náročnost organizačního zabezpečení závěrečné zkoušky podle jednotného zadání. Celkové hodnocení využití JZZZ však vyznělo kladně.

Názory zkoušejících (vyučujících)

V rozhovorech s touto skupinou respondentů bylo opakovaně potvrzeno, že využití JZZZ je vnímáno jako přínos pro školu. V této souvislosti bylo zejména zmiňováno zvýšení objektivitu hodnocení žáků, a tím i prestiže školy v očích zaměstnavatelů, prohloubení spolupráce s jinými školami a možnost vzájemného porovnání.

Zda využití JZZZ představuje rovněž přínos pro žáky, nedokázala většina dotazovaných posoudit. Pokud se někteří z nich k této otázce vyjádřili, pak většinou uvedli, že konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání přispělo ke zvýšení kvality vzdělávacího procesu ve škole a motivovalo žáky k odpovědnějšímu přístupu k přípravě na závěrečnou zkoušku.

Dále byly zjišťovány postoje k realizaci závěrečné zkoušky podle jednotného zadání. Všichni monitorující zaznamenali, že učitelé se s JZZZ ztotožňují a přijímají je kladně. V některých případech dokonce sami iniciovali jeho využití ve škole. Často bylo uváděno, že JZZZ usnadňuje přípravu závěrečné zkoušky, učitelům ulehčuje práci a přispívá k sjednocení názorů na hodnocení a klasifikaci žáků. V jedné škole, která využila JZZZ poprvé (obor karosář), bylo zjištěno, že většina vyučujících se k tomuto způsobu konání závěrečné zkoušky zprvu postavila zcela záporně. Po prostudování jednotného zadání však došlo ke změně tohoto postoje - učitelé se shodli na tom, že klady převažují nad zápory a jednotné zadání přijali.

Postoje žáků ke konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání byly hodnoceny rozdílně. Nejčastěji se vyskytl názor, že žáci, kteří

mají zájem o obor a dosahují dobrých studijních výsledků, přistupují ke studiu i přípravě na závěrečnou zkoušku vždy odpovědně, tj. ať ji konají podle JZZZ nebo dosavadním způsobem. Oproti tomu „horší“ žáci se příliš nezajímají o to, jakým způsobem závěrečnou zkoušku konají a záleží jim pouze na tom, aby u ní alespoň uspěli. Někteří respondenti však uvedli, že žáci v jejich škole se živě zajímali o způsob konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání, dotazovali se na změny, které JZZZ přináší a vítali, že spolu s výučním listem a vysvědčením získávají i potvrzení o vykonání dané zkoušky podle JZZZ.

V případech odpovědí na dotazy k postojům rodičů k využití JZZZ se nejčastěji vyskytlo konstatování, že rodiče projevují velmi malý zájem o průběh vzdělávání svých dětí a schůzek ve škole se neúčastní. Rada škol je z tohoto důvodu již neorganizuje a styk s rodiči řeší individuálně. V některých školách bylo oproti tomu zjištěno, že na schůzkách byli rodiče o konání závěrečné zkoušky podle jednotného zadání podrobně informováni, přičemž někteří tuto informaci vzali pouze na vědomí, někteří se o JZZZ zajímali blíže a jeho využití školou hodnotili kladně.

Ze strany zaměstnavatelů lze obecně konstatovat určitý zájem o JZZZ a o jeho uplatnění ve škole. Pokud se dotazovaní vyjadřovali k odezvě ze strany zřizovatele, pak ji většinou označili za velmi nízkou. Ovšem i zde se objevily výjimky. V pěti školách bylo rozhodnutí o využití JZZZ přijato z této strany velmi kladně, jedna škola v dané souvislosti získala od zřizovatele přímou podporu.

Celkové zhodnocení JZZZ vyznělo ve všech školách pozitivně. Využitá JZZZ byla podle názoru respondentů kvalitně zpracována a odpovídala potřebám oboru i praxe. Časová a obsahová náročnost témat jednotlivých zkoušek byla označena za přiměřenou schopnostem žáků a požadavkům závěrečné zkoušky. V jedné škole (obor podlahář) dotazovaní poukázali na to, že využití JZZZ klade velké nároky na učitele, a to zejména v zajištění průběhu praktické zkoušky (prostory, materiály).

2.4 Další zjištění

Problémy

Monitorující při sledování jednotlivých zkoušek nezaznamenali žádná nedopatření, která by byla způsobena nejasnostmi či špatným pochopením některých údajů v JZZZ, narušovala plynulost zkoušek, negativně ovlivňovala výkon žáků a byla v rozporu s platnými právními předpisy a pokyny uvedenými v JZZZ.

Postřehy a názory

Pokud na tomto místě uvedli monitorující některé postřehy, pak se převážně vztahovaly k příslušné škole ve smyslu pozitivních poznatků (výborné zabezpečení průběhu zkoušky, dlouholetá tradice ve vzdělávání v příslušném oboru vzdělání, nadstandardní vybavenost školy, její perspektivy apod.).

Z návštěv některých škol vyplynuly náměty a doporučení pro další období. Vícekrát byl uveden požadavek na rozšíření počtu témat jednotlivých zkoušek, aby JZZZ bylo možné v dalších letech obměňovat. Opakovaně byla rovněž zmiňována potřeba řešit administrativní náročnost přípravy zejména písemné zkoušky (redukce stránek pro tisk).

Další doporučení se vyskytla jednotlivě. Jednalo se jednak o návrh, aby JZZZ bylo školám zpřístupněno již v průběhu února, dále o doporučení sjednotit procentuální hodnocení žáků mezi obory, dořešit formátování technické dokumentace (výkresy ve formátu PDF nejsou vždy vhodné jako podklad pro zhotovení výrobku při praktické zkoušce), nečíslovat témata římskými číslicemi (s jejich čtením mají žáci potíže). Rovněž se vyskytlo doporučení, aby do tvorby JZZZ byli ve větší míře zapojeni odborníci z praxe, a aby existenci JZZZ byla věnována větší publicita.

3. Závěry

1. Monitoring prokázal jednoznačně pozitivní zkušenosti škol se získáváním JZZZ prostřednictvím internetového informačního systému nové závěrečné zkoušky (IS NZZ). Problémy se vstupem do systému se vyskytly zcela ojediněle a byly pracovníky NÚOV operativně vyřešeny (telefonicky, elektronicky).
2. Při přípravě závěrečné zkoušky podle jednotného zadání školy využívaly všechny nabízené druhy metodické pomoci (metodický seminář, metodickou příručku, webové stránky projektu, konzultace s pracovníky NÚOV). Poskytnuté informace označily za dostatečně srozumitelné a úplné.
3. Téměř všechny školy se shodly na tom, že JZZZ usnadnilo přípravu závěrečné zkoušky. Nikde se nevyskytly problémy se zabezpečením JZZZ před zveřejněním. Obě varianty JZZZ (varianta pro učitele, varianta pro žáky) sledovaných oborů vzdělání obsahovaly veškeré potřebné náležitosti, získané podklady byly v potřebné kvalitě.
4. Závěrečná zkouška podle jednotného zadání proběhla v monitorovaných školách bez problémů. Organizační zajištění jednotlivých zkoušek bylo ve všech případech hodnoceno kladně, v řadě škol jako nadstandardní. Rovněž nebyly zjištěny žádné rozpory s platnými právními předpisy ani s organizačními pokyny v JZZZ. Při hodnocení a klasifikaci žáků školy využívaly hodnotící nástroje uvedené v JZZZ. Jejich zpracování označily za přínos pro objektivitu v dané oblasti.
5. Nové prvky závěrečné zkoušky (blok otázek z Obecného přehledu ze světa práce, samostatná odborná práce) všechny sledované školy hodnotily jako důležité a přínosné pro žáky, podněty ke změnám či úpravám nebyly zaznamenány.
6. Odborníci z praxe, kteří byli ve školách přítomni při závěrečné zkoušce, shodně podpořili využívání JZZZ. Kvalitu zpracování jednotných zadání označili za velmi dobrou, obsahovou a časovou náročnost témat jednotlivých zkoušek hodnotili jako odpovídající požadavkům závěrečné zkoušky i potřebám praxe.

7. Z rozhovorů s učiteli vyplynulo obecně kladné přijetí JZZZ. Zmiňováno bylo zejména usnadnění práce při přípravě závěrečné zkoušky, a přínos JZZZ pro objektivitu hodnocení žáků. Využití jednotného zadání při závěrečné zkoušce podle názorů vyučujících rovněž zvýšilo prestiž školy v očích zaměstnavatelů, podnítilo užší spolupráci s ostatními školami a umožnilo vzájemné porovnání. JZZZ jednotlivých oborů vzdělání byla touto skupinou respondentů celkově hodnocena jako kvalitně zpracovaná, témata jednotlivých zkoušek jako přiměřeně náročná a odpovídající potřebám oboru a praxe.
8. Z námětů a doporučení pro další období nelze akceptovat pouze návrh na zpřístupnění JZZZ školám již v průběhu února. Podle harmonogramu tvorby JZZZ je možné jednotná zadání v únoru dopracovat a zpřístupnit v březnu. Realnost tohoto termínu již byla ověřena v uplynulém období a školy, které JZZZ doposud využívaly, nezaznamenaly s přípravou závěrečné zkoušky problémy.

Příloha: Dotazník k monitoringu

Prosím Libora o vložení, nemám jej k dispozici

PŘÍLOHA Č. 1
Dotazník pro záznam monitoringu

Monitorování práce s informačním systémem NZZ na školách

ŠKOLNÍ ROK 2008/2009

Jméno monitorujícího:

REDIZO školy:

Obor vzdělání (kód):

Datum návštěvy:

Délka monitoringu (hod.):

Jednalo se o závěrečnou zkoušku

pisemnou praktickou ustní

Jména pracovníků školy, kteří se Vám věnovali:

1. Práce školy s informačním systémem NZZ:

Jedná se o zjištění zkušeností školy s přípravou podkladů pro ZZ s využitím informačního systému NZZ (IS NZZ). Svoje dotazy směřujte k následujícím oblastem. Pokud škola někde zaznamenala problémy, příp. prezentovala věcné připomínky, na příslušném místě je uveďte a popište. Na základě jejich vyhodnocení uveďte, které z nich doporučujete k projednání na poradě řešitelů projektu.

Pokud Vám budou sděleny další názory a doporučení, které vyhodnotíte jako vhodné pro využití v příštím období, zaznamenejte je.

Zaznamenejte i kladné ohlasy na práci školy s IS NZZ, pokud se s nimi setkáte.

a) Informační hodnota zaslaných písemných pokynů pro práci s IS NZZ (dopis ředitelům škol, Pokyny pro školy „Jak používat webový portál IS NZZ“)

*srozumitelnost,
úplnost
písemných
pokynů*

--

*doporučení pro
řešitele
projektu*

--

b) Potřeba získání dalších informací v NÚOV

Ano Ne

Potřebovala škola získat další informace pro využívání informačního systému?

Byly získané informace srozumitelné a úplné?

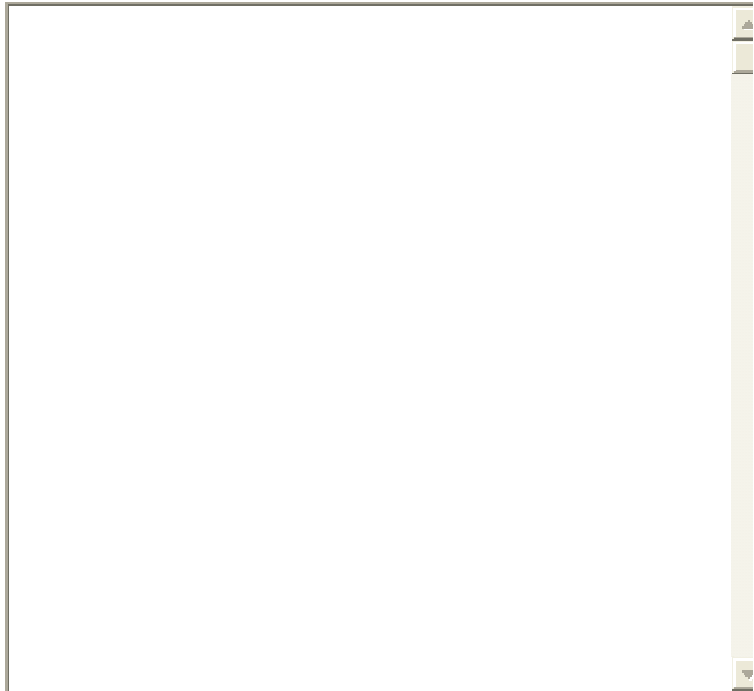

jaký byl způsob získání dalších informací (help line, e-mailový dotaz, konzultační seminář)

doporučení pro řešitele projektu

c) Využívání IS NZZ

*jak škola
hodnotí
uživatelské
prostředí
systému
(srozumitelnost
funkčních
tlačítek,
uspořádání
informací na
obrazovce
apod.)*

*jak bylo
zabezpečeno
zachování
zkušebního
tajemství*

*doporučení pro
řešitele
projektu*

2. Podklady pro ZZ získané z IS NZZ (soubor pdf)

*Na tomto místě dotazníku zaznamenejte názory školy na podklady z IS NZZ k jednotlivým zkouškám určené jednak pro učitele, jednak pro žáky. Pod pojmem **podklad** se rozumí*

oddíly z pohledu Tvůrce (např. organizační pokyny, zadání témat, anotace, test, správná řešení, kritéria a pravidla hodnocení apod.).

Sdělené problémy/nedostatky popište. Jedná se zejména o technické zpracování jednotlivých podkladů (zda je bylo možné využít bez jakýchkoliv dodatečných úprav - např. obrázky, technické výkresy apod., či zda škola musela nějaké úpravy provádět - jaké) a o odhalení případných chyb (někde mohlo dojít při přenášení textu např. k posunu číslování, duplicitám apod.). Specifikaci doporučených úprav věnujte náležitou pozornost, neboť se jedná o důležitou informaci pro editora, který nese plnou odpovědnost za výslednou podobu JZZZ. Vaše připomínky budou využity pro úpravy struktury JZZZ v následujícím období a pro úpravu již ověřených témat pro uložení do databanky.

Zaznamenejte i kladné ohlasy na podklady z IS NZZ, pokud se s nimi setkáte.

a) Písemná zkouška

Ve škole se neprojeví žádné problémy a nebyly zaznamenány žádné nedostatky

Ano Ne

Pokud jste na škole zjistili problémy či nedostatky (zvolili jste "ne"), uveďte je prosím konkrétně:

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

b) Praktická zkouška

Ve škole se neprojevily žádné problémy a nebyly zaznamenány žádné nedostatky

Ano Ne

Pokud jste na škole zjistili problémy či nedostatky (zvolili jste "ne"), uveďte je prosím konkrétně:

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Téma:

Podklad:

Nedostatky

Doporučené
úpravy

c) Ústní zkouška

Ve škole se neprojeví žádné problémy a nebyly zaznamenány žádné nedostatky

Ano Ne

Pokud jste na škole zjistili problémy či nedostatky (zvolili jste "ne"), uveďte je prosím konkrétně:

Téma č.

Nedostatky

Doporučené
úpravy

	
--	---

Téma č.

Nedostatky

	
--	---

Doporučené
úpravy

	
--	---

Téma č.

Nedostatky

	
--	---

Doporučené
úpravy

	
--	---

Téma č.

Nedostatky

	
--	---

Doporučené
úpravy

	
--	---

Téma č.

Nedostatky

	
--	---

Doporučené
úpravy

	
	

Téma č.

Nedostatky

	
	

Doporučené
úpravy

Téma č.

Nedostatky

Doporučené
úpravy

d) Přílohy

Ve škole se neprojeví žádné problémy a nebyly zaznamenány žádné nedostatky

Ano Ne

Pokud jste na škole zjistili problémy či nedostatky (zvolili jste "ne"), uveďte je prosím konkrétně:

Příloha

Nedostatky

Doporučené
úpravy

Příloha

Nedostatky

--

Doporučené
úpravy

--

Příloha

--

Nedostatky

--

Doporučené
úpravy

--

Příloha

--

Nedostatky

--

Doporučené
úpravy

--

Příloha

--

Nedostatky

--

Doporučené
úpravy

--

Příloha

--

Nedostatky

--

Doporučené
úpravy

--

3. Další zjištění

Na tomto místě zaznamenejte údaje, které se sice nevztahují k oblasti IS NZZ, ale jsou důležité pro tvorbu/úpravy JZZZ v následujícím období.

Jedná se zejména o délku konání praktické zkoušky v daném oboru vzdělání v příslušné škole (tento údaj bude využit při posuzování možnosti začlenění školní části do obsahu praktické zkoušky).

Pokud Vám v průběhu monitoringu ve škole sdělí ještě nějaké připomínky k jednotlivým částem JZZZ (např. chyby ve výpočtech, připomínky ke kritériím a pravidlům hodnocení apod.), které vyhodnotíte jako nezbytné pro zapracování, zaznamenejte si je zde.

a) Délka konání praktické zkoušky:

Počet hodin:

Počet dní:

b) Nutné obsahové úpravy stávajícího JZZZ:

Písemná
zkouška

Praktická
zkouška

Ústní
zkouška

A large empty rectangular box with a thin black border, intended for a written exam. It features a vertical scrollbar on the right side.

Přílohy

Před kliknutím na tlačítko "odeslat" si můžete vyplněný dotazník vytisknout na tiskárně, děkujeme.

vynulovat

